

УДК 336.342 : 338.46

ВЗАЄМОДІЯ НАУКОВИХ УСТАНОВ, ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І СУБ'ЄКТІВ БІЗНЕСУ ПРИ РОЗРОБЦІ СТРАТЕГІЇ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ МІСТА

ІННА ЗАБЛОДСЬКА,*доктор економічних наук, директор Луганської філії**Інституту економіко-правових досліджень НАН України*

У статті розглянуто процес формування механізму взаємодії наукових установ, органів місцевого самоврядування й суб'єктів бізнесу в межах розробки стратегії стійкого розвитку міста на прикладі Луганська.

Ключові слова: стратегія, стійкий розвиток, місто, наукові установи, місцеве самоврядування, суб'єкти бізнесу.

Постановка проблеми. Демократичний розвиток України неможливий без потужного місцевого самоврядування, сила якого визначається спроможністю територіальних громад безпосередньо або через демократично обрані ними органи вирішувати самостійно й під свою відповідальність місцеві проблеми. Запровадження принципів самоврядування в практику державного будівництва країни спричинило зміну підходів до вирішення проблем місцевого життя.

Ліквідовано вертикальну підпорядкованість органів місцевого самоврядування, включаючи ради та їх виконкоми. Тепер вони отримали можливість самостійно (як це передбачено Конституцією України [1] і Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні"[2]) і виходячи з інтересів мешканців території (відповідно до Європейської хартії місцевого самоврядування, ратифікованої Верховною Радою України в 1997 р.) визначати пріоритети в управлінні містами. Однак зараз ці можливості недостатньо мірою використовуються в практиці місцевого самоврядування, яка має свою специфіку.

Розбудова української державності на принципах демократії об'єктивно зумовила переосмислення місця й ролі місцевого самоврядування в системі суспільних відносин, спонукала до пошуку оптимальних варіантів моделі організації влади, яка б відповідала сучасним стандартам і забезпечувала права, свободи й законні інтереси людини. Вирішення цих завдань потребує вдосконалення діяльності територіальних громад на засадах новітніх наукових досліджень. Проте в роботах вітчизняних учених ще не знайшов відображення розвиток місцевого самоврядування в шахтарських містах. Особливо бракує розробки та запровадження комплексного підходу до розв'язання цих питань, зокрема його поняття, системи, основ, повноважень. Саме ці обставини й визначили актуальність статті, її науково-практичну значущість для місцевого самоврядування.

Дослідження, у яких започатковано вирішення проблеми. Кількість літератури, присвяченої розробці стратегії розвитку міст, значна й невпинно зростає. Незважаючи на те, що досліджень на цю тему чи-

мало, єдиного визначення стратегії не існує. Як наслідок - наявність великої кількості концептуальних основ для визначення та впровадження стратегії. У нашому дослідженні враховуються напрацювання фахівців у галузі стратегічного управління містами, зокрема сучасних українських та російських науковців, серед яких слід відзначити роботи В. Д. Бакуменка, В. П. Безобразова, В. М. Бабаєва, О. В. Берга, П. Д. Біленчука, Ю. П. Битяка, С. В. Болдирєва, В. І. Борденюка, С. В. Вишнякова, А. Г. Вороніна, М. П. Воронова, В. Є. Воротіна, В. А. Гришина, І. О. Дегтярьової, В. С. Занодворова, В. В. Іванова, В. М. Князева, В. В. Корженко, Ю. О. Куц, О. Ю. Лебединської, Н. Р. Нижник, Г. С. Одінцової, М. О. Пухтинського, Л. А. Трисєєвої, Ю. В. Філіпова, Ю. П. Шарова, Я. В. Шевчук, Т. П. Юрьєвої та ін. Вони сприяли становленню й розвитку теорії та практики місцевого самоврядування, але недостатня вирішеність проблеми взаємодії науки, органів місцевого самоврядування й бізнесу при розробці стратегії розвитку міста гальмує процес удосконалення управління розвитком виробничо-господарського й соціального комплексу міст, не сприяє підвищенню ефективності діяльності органів місцевого самоврядування. Тому **метою** статті й стало визначення механізму взаємодії науки, органів місцевого самоврядування й суб'єктів бізнесу в рамках розробки стратегії розвитку міста на прикладі Луганська.

Виклад основного матеріалу. Існує декілька поглядів на поняття стратегії. Стратегія - це вміння керувати або планувати. Стратегія - це першочерговий спосіб досягнення основної мети. Власне кажучи, основна мета - це будь-яка мета, яка наразі є пріоритетною. Без наявності такої мети видається безглуздим говорити про стратегію. Розглядаючи стратегію в такому аспекті, її можна визначити як невід'ємну частину співвідношення "мета - спосіб". Стратегія - це визначення напрямку та масштабів діяльності організації в довгостроковій перспективі. Вона ідеально визначає ресурси, які відповідають умовам мінливого середовища, особливо ринкові, клієнтам, споживачам із метою задоволення очікувань власників підприємства. Причину існування різних визначень можна пояснити

багатозначністю терміна "стратегія". Стратегію міста ми розуміємо, як довгостроковий план розвитку. Він створюється передусім для місцевої влади й передбачає якнайширшу участь громадськості, урахування її думки. Насамперед, потрібно проводити соціологічне опитування людей, дослідження підприємницького клімату, аналіз соціально-економічних тенденцій і прогнози, прораховувати сценарії. Ця робота мусить бути від початку публічною, адже створюється стратегічний документ як форма суспільного договору. Будь-яка закритість і кулуарність є абсолютно неприпустимими в цій роботі. Стратегічне бачення розвитку міста презентує уявлення громадян і спеціалістів щодо його майбутнього, визначає місце міста в промисловому комплексі країни, його провідну спеціалізацію, соціальні цінності та орієнтири, які формуються з урахуванням специфічних особливостей та конкурентних переваг міста [3, 4].

У зв'язку із цим особлива увага має приділятися ресурсному забезпеченню стратегії розвитку міста, тобто місцевим ресурсам. Матеріальною та фінансовою основою реалізації відповідно до Конституції України є рухоме й нерухоме майно, прибутки місцевих бюджетів, інші грошові кошти, земля, природні ресурси, що знаходяться у власності територіальних громад.

На засіданні Комітету з питань розробки стратегії розвитку міста Луганська 18 червня 2010 р. керівниками міськради визначені основні стадії цієї роботи, але сьогодні найбільш актуальним завданням згідно з відповідним розпорядженням є формування механізму взаємодії науки, органів місцевого самоврядування й суб'єктів бізнесу при розробці стратегії стійкого розвитку міста Луганська. Його запропонував колектив Луганської філії Інституту економіко-правових досліджень (ЛФІЕГД) Національної академії наук України (рис. 1).

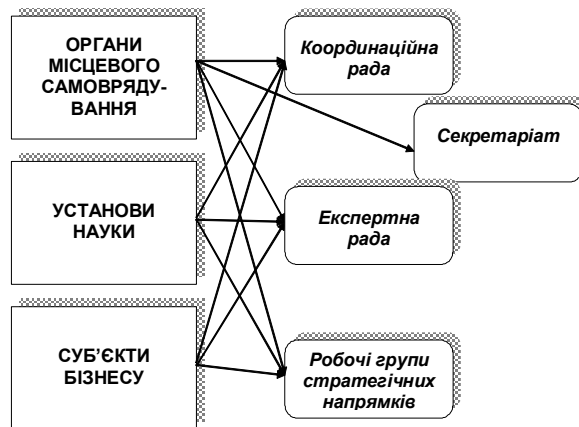

Рис. 1. Механізм взаємодії установ науки, органів місцевого самоврядування й суб'єктів бізнесу в межах організаційної структури комітету з розробки стратегії стійкого розвитку міста Луганська.

Відповідно до рис. 1, процес стратегічного планування має реалізовуватися системою відповідних органів, до складу яких повинні входити представники науки, органів місцевого самоврядування й суб'єктів бізнесу.

Розглянемо складові запропонованого механізму більш детально.

Координаційна рада (КР) - вищий орган стратегічного планування, який закріплено розпорядженням міського голови для постійного виконання функцій підтримки, інтеграції та координації процесу розробки стратегії стійкого розвитку міста Луганська, узгоджує (ухвалює) стратегічні рішення перед затвердженням міською радою.

Експертна рада (ЕР) - орган контролю, який узгоджує (ухвалює) розроблені стратегічні рішення перед затвердженням координаційною радою, експертує рішення щодо розробки стратегії стійкого розвитку міста Луганська.

Робочі групи стратегічних напрямків (РГСН) - колективні робочі органи стратегічного планування, які розробляють стратегічні рішення й планові документи для представлення в експертну раду, заслуховують звіти та готують відповідні аналітичні матеріали.

Робочі групи стратегічних напрямків можуть бути сформовані з використанням різних підходів (принципів). На рис. 2 наведено декілька з них.

На наш погляд, доцільно застосовувати підхід до формування робочих груп стратегічних напрямків, показаний на рис. 3.

Функціями пропонованої аналітичної групи є координація, методичне забезпечення робіт, експертиза

матеріалів і підготовка проектів концепції й стратегії. Група внутрішньоміського суспільного середовища аналізує її стан, обґрунтовує заходи з підвищення рівня людського капіталу в місті. Група, що опікується проблемами економічної діяльності міської громади, виявляє додаткові ресурси збільшення доходів домогосподарств на основі ефективного використання чинників зростання продуктивності праці, забезпечення соціально-економічної самодостатності праці. Група зовнішнього середовища обґрунтовує пропозиції з інституційного забезпечення ринкових перетворень, надання стратегії стійкого розвитку міста Луганська статусу пілотного проекту в Україні.

Кожна робоча група стратегічних напрямків готує аналітичні матеріали, які подає в експертну раду. Структура кожної аналітичної довідки така: проблема, її причини, мета і завдання стратегії розвитку міста, необхідні дії, етапи здійснення, індикатори успіху. Ця структура відповідає вимогам програми економічних реформ на 2010-2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" [5]. Підготовлені матеріали розглядаються експертною радою та пропонуються (або не пропонуються) для формування концепції стратегії стійкого розвитку міста Луганська, а також визначається її структура.

Концепція стратегії стійкого розвитку міста Луганська готується відповідною науково-дослідною установою й презентується перед експертною та науково-координаційною радами. На основі цього розробляється сама стратегія стійкого розвитку міста Луганська з урахуванням визначеної структури, а потім сам стратегічний план.

Рис. 2. Відомі принципи формування робочих груп стратегічних напрямків.

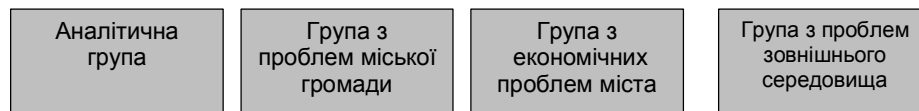

Рис. 3. Принцип формування робочих груп стратегічних напрямків за баченням ЛФ ІЕПД НАН України.

У табл. 1 визначено основні логічно-послідовні заходи взаємодії наукових установ, органів місцевого самоврядування й суб'єктів бізнесу в межах організації розробки та реалізації стратегії стійкого розвитку міста Луганська.

Таблиця 1. - Графік логічно-послідовних заходів взаємодії наукових установ, органів місцевого самоврядування й суб'єктів бізнесу в межах організації процесу розробки стратегії стійкого розвитку міста Луганська

	Заходи	МР	КР	ЕР	РГСН	Наука	Бізнес	Статистика	ЛФІЕПД
1	Створення комітету	•							•
2	Нарада з представниками наукових установ	•				•			•
3	Обговорення заходів взаємодії науки, органів місцевого самоврядування й суб'єктів бізнесу	•				•	•		•
4	Створення КР, ЕР, РГСН		•	•	•				
5	Аналітична робота РГСН та розробка пропозицій				•			•	•
6	Обговорення результатів аналітичної роботи РГСН	•		•					•
7	Визначення структури концепції		•					•	
8	Підготовка технічного завдання з розробки концепції стратегії	•							•
9	Затвердження стратегічних пріоритетів розвитку	•	•	•	•				
10	Розробка проекту концепції та її презентація	•	•	•					•
11	Обговорення та оприлюднення концепції		•			•	•		
12	Затвердження концепції з урахуванням зауважень	•							•
13	Визначення структури стратегії		•						
14	Підготовка технічного завдання з розробки стратегії стійкого розвитку міста Луганська	•							•
15	Розробка стратегії стійкого розвитку міста Луганська							•	•
16	Презентація стратегії стійкого розвитку міста Луганська	•	•	•					•
17	Оприлюднення стратегії в ЗМІ	•				•	•		
18	Корегування стратегії з урахуванням зауважень								•
19	Публікація та електронна версія стратегії	•							
20	Моніторинг реалізації стратегії стійкого розвитку міста Луганська	•							•

У таблиці 1 застосовані наступні скорочення: МР - міська рада; КР - координаційна рада; ЕР - експертна рада; РГСН - робочі групи стратегічного напрямку. Наступним кроком формування стратегії стійкого розвитку міста Луганська стане визначення термінів проведення заходів, та список виконавців.

Висновки

Механізм взаємодії наукових установ, органів місцевого самоврядування й суб'єктів бізнесу в межах організаційної структури комітету з розробки стратегії стійкого розвитку міста Луганська передбачає, що процес стратегічного планування має реалізовуватися системою відповідних органів, до складу яких повинні входити представники науки, органів місцевого самоврядування й бізнесу, які утворюють координаційну раду, експертну раду, робочі групи стратегічного напрямку. Насамперед розробляється концепція стратегії стійкого розвитку міста, яка готується відповідною науково-дослідною установою та презентується перед експертною та координаційною радою. На їх основі розробляється сама стратегія стійкого розвитку міста з урахуванням визначеної структури й стратегічний план, який містить перелік відповідних заходів та список виконавців. Моніторинг реалізації стратегії стійкого розвитку міста доцільно здійснювати з періодичністю в півроку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України (прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. № 254/96-ВР) // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - Ст. 141.
2. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 45. - Ст. 360.
3. Заблодська І. В. Систематизація стратегічних матриць: регіональний аспект / І. В. Заблодська // Формування ринкової економіки : зб. наук. праць. - К. : КНЕУ, 2009. - С. 58-68.
4. Заблодська І. В. Антикризисна маркетингова стратегія: сутність та заходи / І. В. Заблодська // Маркетинг: теорія і практика : зб. наук. праць. - Луганськ : СНУ ім. В. Даля, 2009. - № 15. - С. 119-123.
5. Програми економічних реформ на 2010-2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua>.
6. Мар'яненко Г. І. Інноваційна стратегія розвитку місцевого самоврядування шахтарських міст : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. управління : спец. 25.00.04 / Г. І. Мар'яненко ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. - Харків, 2006. - 23 с.

© І. Заблодська

УДК 65.011.3 : 338.28

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК БІЗНЕС-МОДЕЛІ ПІДПРИЄМСТВА З УРАХУВАННЯМ ІННОВАЦІЙНОЇ ДИНАМІКИ

ТЕТЯНА ЗАГОРНА,

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємства
Макіївського економіко-гуманітарного інституту

У статті розглянуто проблемні аспекти формування й розвитку бізнес-моделі підприємства з урахуванням характеристик процесу інноваційної динаміки й інноваційного саморозвитку. На основі діагностики ряду показників виділені еволюційні стадії й просторові форми організації бізнес-моделей підприємства дана оцінка ролі бізнес-моделей у системі регіонального розвитку.

Ключові слова: бізнес-модель, інноваційна динаміка, інноваційний розвиток, регіональний розвиток, виробнича система.

Постановка проблеми. Інновації - частина складного процесу техніко-економічної еволюції, що включає в себе зміну не тільки технології виробництва й споживання продукції, але й зміну економічних відносин, механізмів та інститутів. Складність аналізу зазначеного процесу пов'язана в першу чергу з тим, що багато технологічних зрушень, характерні для сучасної постіндустріальної економіки, не піддаються традиційним способам вимірювання. Звичні показники фізичного обсягу виробництва продукції припиняють адекватно відо-

бражати процеси розвитку економіки. Самі технологічні зміни набувають усе більш розмитого характеру, не вписуючись у звичні ритми науково-виробничих і технологічних циклів. Разом із тим, головна функціональна роль інноваційного сектора полягає в обґрунтуванні досягнення намічуваних економічних і соціальних змін, які не завжди виражаються в явному вигляді. Одночасно із цим на рівні підприємств дуже складно вирішуються питання управління розвитком бізнес-моделі, оптимізації виробничого циклу, зниження зай-

СХІД * СПЕЦВИПУСК * № 1 (108) СІЧЕНЬ 2011 р.